

SIGDAL KOMMUNE
Borgestubakken 2
3350 PRESTFOSS

Deres ref.:	Vår ref.:	Dato:
	Sak/dok: 08/01990-171	24.03.2022
	Ark.: 326.12	

Vedtak i navnesak 2017/382 – Eikjedalen, Dalabekken, Narum mfl. – Sigdal kommune

Statens kartverk har i dag gjort vedtak om skrivemåten av følgende stedsnavn i Sigdal kommune:

- **Dalen** (gnr. 22)
- **Eikjedalen** (dal – vedtaket gjelder etterleddet *-dalen*)
- **Kandokklia** (li)
- **Narum** (gnr. 97)
- **Naressetra** (bnr. 141/3 og seter øst for Tretjennhøgda)
- **-dal-** (skrivemåten *-dal-* (ikke *-dæl-*) er vedtatt i stedsnavn som kommer av ordet *dal* ‘dalføre’)
- **-dæl-** (skrivemåten *-dæl-* (ikke *-dal-*) er vedtatt i stedsnavn som kommer av ordet *dæle* ‘søkk’)

I tillegg kommer avledede navn, se den vedlagte lista for fullstendig oversikt.

Vedtaket er gjort med hjemmel i § 7 tredje ledd i lov om stadnamn.

Der det er både et hovednavn og et undernavn, er det hovednavnet som vil presenteres i kartet, og for bruksnavn er det også hovednavnet som vil vises i matrikkelen.

Bakgrunn

Navnesaken ble tatt opp av Stedsnavntjenesten i Språkrådet i samband med adressering i kommunen (jf. brev datert 16.5. og 3.10.2017). Navnesaken ble reist for å avklare rett skrivemåte for offentlig bruk.

Rettslig grunnlag

Når skrivemåten av et stedsnavn skal fastsettes for offentlig bruk, er hovedregelen at det skal tas utgangspunkt i den nedarvede, lokale uttalen av navnet. Skrivemåten skal følge gjeldende rettskrivingsprinsipper for norsk, jf. § 4 første ledd i loven. Skrivemåten skal være praktisk og ikke skygge for meningsinnholdet i navnet, jf. § 1 første ledd.

I *utfyllende reglar om skrivemåten av norske stadnamn* er det mer detaljerte bestemmelser om hvordan stedsnavn skal normeres.

I tillegg må det tas hensyn til normeringspraksisen i området og skrifttradisjonen for navnet saken gjelder, og hva som er registrert i Sentralt stedsnavnregister (SSR) fra før. Lokale ønsker fra dem som har uttalerett, skal også spille inn.

Høring

Kartverket sendte saken til lokal høring i Sigdal kommune i brev datert 9.10.2017. I brev datert 4.12.2017 har kommunen sendt de lokale uttalelsene til Språkrådet. Det kom inn høringsinnspill fra historielaget ved Sigrid Kvisle, og Sigdal kommune har også uttalt seg. Høringsinnspillene blir referert under behandlingen av navna de angår.

Arkivsedler i herredsregisteret er også en verdifull kilde. De fleste er fra 1970-tallet, signert bygdebokforfatter Andreas Mørch.

Språkrådet har gitt sin tilråding i brev datert 3.1.2018.

Dal- / Dæl-

Navnesaken omfatter mange navn der spørsmålet er om skrivemåten skal være *dal* eller *dæl*. Her følger en generell drøfting om skrivemåten av navneleddet, mens de enkelte navna er behandlet i den vedlagte navnelista.

Høringssvar

Kommunen skriver følgende: «Eikjedalen - dette blir best skrivemåte selv om lokalbefolkningen sier «Eikjedæln [...]. Dæla er generelt mye brukt lokal uttale av dal. «Bekken går nedi dæla». Noen av disse bekkene burde muligens få nye navn. Noen steder blir det mest korrekt å bruke -dæla, men det kan ikke bli slik at alle steder med -dal skal bli -dæl.»

Tilråding

Språkrådet påpeker i sin tilråding at ordet *dal* blir uttalt /dæ:L/, /dæ:rn/ over store deler av Østlandet. De mener at ordet *dal* ligger til grunn for alle navn som skrives -dæl- eller -dal- i denne saken, og tilrår derfor skrivemåten *dal* i samsvar med norsk rettskriving for alle navna. De legger til at sammensetningsformen skal følge lokal uttale, jf. punkt 6 i utfyllende retningslinjer for skrivemåten av norske stedsnavn.

Vurdering

Uttaleformen *dæl* for *dal* er sjelden brukt i SSR og på kart, men Sigdal skiller seg ut ved at rundt 70 navn er registrert med skrivemåten -*dæl*-. Kilden er økonomiske kart fra rundt 1970. *Dal* er likevel den vanligste skrivemåten, og er enerådende i navn på gardar, bruk og setrer. -*dæla* er oftest brukt i navn på mindre bekkedaler, uten at bruken er konsekvent.

Forskrift om stadnamn § 1 sier at stedsnavn som inneholder allment kjente navn normalt skal skrives i samsvar med gjeldende rettskrivingsprinsipp. Det betyr at alle stedsnavn som inneholder leddet *dal*, normalt skal skrives *dal*. I mange stedsnavn i Sigdal ser det imidlertid ut til at det er det svake hunkjønnsordet *dæle* som er brukt, jf. navneformen *Ragnhilddælun* (ikke del av saken), der etterleddet ser ut til å være bestemt form flertall av *dæle* f. 'søkk', for endelsen -*un* kan ikke forklares med ordet *dal*. Ordet *dal* ser i Sigdal ut til å ha formen /-dæ:ɾŋ/ i bestemt form entall og /dæ:ʎanə/ eller /dæ:ʎan/ i stedsnavn i bestemt form flertall, mens ordet *dæle* har formen /-dæ:ʎa/ i bestemt form entall og /-dæ:ʎun/ i bestemt form flertall.

Kartverket vedtar derfor skrivemåten *Dala-/dal-* i alle navn i denne saken som faktisk inneholder ordet *dal*, mens alle navn som inneholder *dæle* får skrivemåten *Dæla-/dæla*, se vedlagte navneliste. Dette er i samsvar med norsk rettskriving og retningslinjene i lov om stadnamn. I vedtaket har vi sett til at det blir samsvar i skrivemåten mellom navn som hører sammen, f.eks. *Dalen* (gnr. 22) og *Dalabekken* (bekk ved gnr. 22). Når ordet *dæle* står som forledd, ville vi forventet formen /dæ:ʎə-/ i sammensetninger for et svakt hunkjønnsord, men det ser ut til at *dæle* har fått sammenfall med *Dala-* til /dæ:ʎa-/ , slik at det er blitt fullt lydlig sammenfall mellom de to ordene når de står som forledd. Når det ikke er klart ut fra andre stedsnavn i nærheten om det er *dal* eller *dæle* som ligger til grunn, viderefører vi derfor den lydne skrivemåten *Dæla-*, slik at vi unngår å risikere feil etymologisering av navna, jf. § første ledd siste punktum i forskrift om stadnamn: «Stadnamn som inneheld utdøydd eller uklare språkelement, skal skrivast i samsvar med gjeldande rettskrivingsprinsipp.»

Noen navn i kommunen med skrivemåten *Dælane/-dælan(e)* ble ikke tatt med ved oppstarten av denne saken. Kartverket anser det som mest tilrådelig at disse også får skrivemåten *dal*, slik at det i skrift etableres et tydeligere skille mellom *dal-* og *dæle-*navna.. Kartverket gjør derfor samlevedtak om *Dalane/-dalane* for dette

navneleddet i noen stedsnavn i Sigdal, slik at skrivemåten blir konsekvent og i samsvar med meningsinnholdet og norsk rettskriving.

Eikjedalen/Eikjedælane

Uttale og skrifttradisjon

Kommunen oppgir uttalen «Eikjedæln», mens herredsregisteret har uttalen /ei`k̄ədælane/ (1977).

SSR har registrert skrivemåtene *Eikjedælene* fra økonomisk kartverk fra 1968 og *Eikjedalen* på alle utgaver av Norge 1:50 000 siden 1973.

Høringssvar

Både kommunen og Sigrud Kvisle ønsker skrivemåten *Eikjedalen*. Kommunen skriver følgende: «Eikjedalen - dette blir best skrivemåte selv om lokalbefolkningen sier 'Eikjedæln'».

Tilråding

Språkrådet skrivemåten *-dalen* eller *-dalane* for etterleddet i samsvar med rettskrivningen og lokale ønsker.

Vurdering

Både skriftformene og uttaleopplysningene tilsier entydig at det er ordet *dal* som ligger til grunn for etterleddet i dette navnet. Spørsmålet er dermed først og fremst om navnet skal skrives *-dalen* eller *-dalane*, når både entallsform og flertallsform er dokumentert, og når Språkrådet mener at både *Eikjedalen* og *Eikjedalane* er tilrådelige former. Skrivemåten *-dalen* er i samsvar med lokalt ønske og Norge 1:50 000-kart. I boka *Naturen i Sigdal og Eggedal* fra 1992 brukes også entallsformen, og topografien på stedet kan også tilsi entallsform.

Kartverket vedtar skrivemåten *-dalen* i *Eikjedalen*. Forleddet i navnet er gardsnavnet *Eikje*, som ikke er behandlet i saken, og vedtaket gjelder derfor kun etterleddet. Ettersom det ser ut til å ha vært tradisjon også for flertallsformen, blir *Eikjedalane* ført som en historisk skrivemåte.

Kandokk/Kandokk og Kandokkia/Kandokkia

Uttale og skrifttradisjon

Herredsregisteret har ikke *Kandokkia*, derimot *Kandokklykke* med uttalen /ka`ndåkklikka/ (1977).

Kandokklykke er ukjent for kommunen og grunneieren, men *Kandokkia* er i bruk.

Kandokkia er registrert i SSR fra økonomisk kart fra 1978, og Sigrud Kvisle går inn for *Kandokkia* som skrivemåte. *Kandokk* er navn i matrikkelen på ei hytte i området. Kommunen opplyser at en grunneier mener *Kandokk* er riktig skrivemåte.

Tilråding

Språkrådet tilrår skrivemåten *Kandokk*. De regner med at førsteleddet er norrønt *kanna*, som har flere betydninger.

Vurdering

Tolkninga er imidlertid usikker, og uttalen vil helst bli med kort *a* selv om man skriver med én *n*. Uttalen med tostavingstonelag kan tyde på at det ikke har falt bort en trykklett vokal i forleddet, noe som gjør tolkingen 'kanne' noe mindre sannsynlig. Kartverket vedtar derfor skrivemåten *Kandokk* og *Kandokkia*, slik navna har vært skrevet fram til nå.

Narum/Nareim/Nare (gnr. 97) og Naressetra

Uttale og skriftradisjon

Norske Gaardnavne (NG) har oppslagsforma *Nareim* og uttalen /na:ˈre/. Matrikkelen fra 1905 har merknaden «Udt. Nare». Sigrid Kvisle nevner at *Nare* er et lokalt navn. Mørch noterer uttalen /na:ˈrə/ i herredsregisteret (1977), med merknaden «Narheim er den ytterste garden i dalen der *heim* er blitt til bare *e*, lenger ute er det *-um* (*Solum*, *Skartum*), oppover er det *Sole*, *Jelle*, *Teige*».

Eldre skrivemåter etter NG er *Nareim* (1547), *Narim* (1578), *Narum* (1574-97), *Narrim* (1593), *Narumb* (1617) og *Narum* (1668, 1723). Sisteledet er *heim*, førsteledet blir tolket som *nor* 'trangt vannløp, snevert sted i elv og sjø'.

I matrikkelen har gardsnavnet og bruksnavnet vært skrevet *Nareim* fra 1838 til i dag. Rektangelmålinga fra 1846 har *Narum* og *Nareshagen*. Amtskart fra 1854 og 1881 og Norge 1:50 000 fra 1952 bruker skrivemåten *Nareim*. Senere 1:50 000-kart har *Narum* (1975, 1993, 1999 og 2007).

Høringssvar

Kommunen skriver at grunneieren mener *Narum* er riktig skrivemåte. Sigrid Kvisle ønsker skrivemåten *Narum*, og *Narum-* i sammensatte navn for å vise sammenhengen mellom navna.

Tilråding

Språkrådet skriver i sin tilråding: «Vi har tidligere (1994) tilrådd skrivemåtene *Båsum* og *Jellum* der uttalen i Norske Gaardnavne er /bå:ˈse/ og /jæˈlle/, og det er gjort vedtak om *Båsum*, *Jellum*. I sammensetninger er det gjort vedtak om *Jellesetra*, *Jelleelva*, men *Båsumsetra*. I tråd med tidligere tilrådingar og lokale ønsker tilrår vi skrivemåten *Narum* for primærnavnet, men *Nare-* i sammensetninger.»

Kartverkets vurdering

Tradisjonell uttale av dette navnet er *Nare* (/na:ˈrə/), mens skriftradisjonen har *Nareim* og *Narum*. I utgangspunktet ligger *Nareim* nærmere tradisjonell uttale. Men denne skrivemåten er ikke ønsket lokalt, og *-eim* er heller ikke vedtatt i andre gamle *heim*-navn i kommunen. Så vidt Kartverket kan se, er skrivemåten *-um* vedtatt i alle *heim*-navn i kommunen som har vært behandlet i navnesak, også *Jellum* i Eggedal. Det er i tråd med tradisjonell uttale *-omm* lengst nede i dalen, men ikke med uttalen her og lenger oppe, jf. Mørchs kommentar i herredsregisteret.

Kartverket vedtar skrivemåten *Narum* for gårdsnavnet og bruksnavnet i samsvar med lokalt ønske, skriftradisjonen, Språkrådets tilråding og normeringspraksisen i kommunen.

I sammensetninger tilrår Språkrådet *Nare-*. Kartverket er enig i at det synes tilrådelig å benytte den lokale, tradisjonelle uttaleformen i sammensatte navn. Flere registreringer i herredsregisteret viser likevel at sammensetningsmåten er *Nares-*: *Nareshølen* /na:ˈrəshø:ɾŋ/, *Naresdammane* /na:rəsdammanə/, *Naresgrisen* /na:ˈrəsgri:sˈn (en stor stein som det var et karstykke å løfte) og *Naressetra*, bnr. 141/3, ved Norefjell. Rektangelmålinga fra 1846 har bruksnavnet *Nareshagen* nord for Narum.

I punkt 6 i de utfyllende reglene står det at en bør benytte den sammensetningsmåten som samsvarer med dialektuttalen. Kartverket vedtar derfor *Nares-* i sammensatte navn. For seternavna blir skrivemåten dermed *Naressetra* med dobbel-*s* for konsekvens: *Nares+setra*.

Kunngjøring

Kommunen skal sørge for at vedtaket gjøres kjent for de partene i kommunen som har klagerett etter § 12 første ledd i loven, og som ikke er adressater i dette brevet, jf. § 9 i forskrift om stadnamn.

Når vedtaket gjelder skrivemåten av bruksnavn, skal kommunen sende melding om vedtaket direkte til eierne av bruket.

Bruksnavn

Vedtaket om skrivemåten av gårdsnavn skal som hovedregel være retningsgivende for skrivemåten av bruksnavn som er identisk med gårdsnavnet, eller der gårdsnavnet inngår som en del av bruksnavnet. Men

etter § 5 tredje ledd i lov om stadnamn har eieren rett til å fastsette en annen skrivemåte av navn på eget bruk enn den som følger av § 4 første ledd i loven. Forutsetningen er at han/hun kan dokumentere at skrivemåten har vært i offentlig bruk som bruksnavn (på offentlig kart, på skilt, i matrikkelen, skjøte e.l.). I så fall må eieren sende krav om det til Kartverket og legge ved slik dokumentasjon. Klageretten for navnet i andre funksjoner, f.eks. gardsnavnet, faller da bort. Kartverket er formelt vedtaksorgan også for skrivemåten av bruksnavn fastsatt av eieren.

Bruk av vedtatte skrivemåter

Vi vil minne om reglene i stedsnavnloven om plikt til å bruke vedtatte skrivemåter, jf. § 11, spesielt første setning, som har denne ordlyden: «Når skrivemåten av eit stadnamn er fastsett etter denne lova og ført inn i stadnamnregisteret, skal han brukast av eige tiltak av dei som er nemnde i § 1 tredje ledd.» Det vil si organer for stat, fylkeskommune og kommune samt selskaper som det offentlige eier fullt ut.

Vi presiserer at lov om stadnamn regulerer *offentlig* bruk av stedsnavn. Privatpersoner og bedrifter som ikke er heleide av det offentlige, er derfor ikke pålagt å følge vedtatte skrivemåter.

Når det samme navnet er brukt om ulike navneobjekter på samme sted, skal skrivemåten i primærfunksjonen som hovedregel være retningsgivende for skrivemåten i de andre funksjonene. Dersom dette vedtaket blir stående uten at det blir påklagd, legger vi derfor til grunn at kommunen vedtar samme skrivemåten i ev. adressenavn og adressetilleggsnavn der navnet blir brukt.

Når det er gjort vedtak om adressenavn, skal den vedtatte skrivemåten legges inn i matrikkelen, og adressenavn i SSR vil bli oppdatert fra matrikkelen. Vedtak om adressenavn skal fortsatt sendes til bl.a. Kartverket, jf. § 9 fjerde ledd i forskrift om stadnamn.

Kartverket fører den vedtatte skrivemåten av bruksnavn i SSR, og skrivemåten hentes inn i matrikkelen derifra.

Klage

Vedtaket om skrivemåten kan etter § 12 i lov om stadnamn påklages av dem som etter § 6 bokstav a til c har rett til å ta opp saker om skrivemåten av stedsnavn. Klagefristen er tre uker fra meldinga om vedtaket er kommet fram til mottaker, jf. § 9 i forskrift om stadnamn. Dersom meldinga skjer med offentlig kunngjøring, starter klagefristen fra den dagen vedtaket blir kunngjort første gang. De som har klagerett, har rett til å se saksdokumentene, som er arkivert hos vedtaksorganet. Det er anledning til å søke om utsatt iverksetting av vedtaket til klagefristen er ute eller klagen er avgjort.

En eventuell klage skal sendes til Kartverket med kopi til kommunen. Klagen skal grunngis, og grunngivinga må behandle alle navn eller navneledd klagen gjelder.

Når man tar opp en klagesak, gjelder de samme saksbehandlingsreglene som for navnesaker ellers. Dersom vedtaket blir opprettholdt, sender Kartverket saken videre til klagenemnda for stedsnavnsaker, som er oppnevnt av Kulturdepartementet.

Med vennlig hilsen

Tor Ivar S. Majercsik
fylkeskartsjef

Erlend Trones
saksbehandler stedsnavn

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Lenker: [Lov om stadnamn](#)
[Forskrift om stadnamn](#)
[Utfyllande reglar om skrivemåten av norske stadnamn](#)

Vedlegg: Navneliste
Tilråding fra Språkrådet

Kopi SPRÅKRÅDET